

Preot dr. DUMITRESCU Horia

**Mitropolitul Visarion Puiu, în lumina arhivelor
și a articolelor de presă**

Preot dr. DUMITRESCU Horia

**MITROPOLITUL VISARION PUIU, ÎN LUMINA
ARHIVELOR ȘI A ARTICOLELOR DE PRESĂ**

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte
† **CALINIC**
Arhiepiscop al Argeșului și Mușcelului

**Editura
Universitaria**

**Editura
EIKON**

2023

Referenți științifici:

Pr. prof. univ. dr. Nicolae BRÎNZEĂ

Universitatea din Pitești

Conf. univ. dr. Constantin Augustus BĂRBULESCU

Universitatea din Pitești

Copyright © 2023 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUMITRESCU, HORIA

Mitropolitul Visarion Puiu, în lumina arhivelor și a articolelor de presă / Horia Dumitrescu. - Craiova :

Universitaria ; București : Eikon, 2023

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-1943-2

ISBN 978-606-49-0938-1

2

929

2023 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, scoaterea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Mitropolitul Visarion Puiu, iubitor și susținător al culturii naționale

Sfârșitul lunii Făurar, ziua 27, este asociat de mulți iubitori ai istoriei Bisericii noastre Ortodoxe cu data nașterii Mitropolitului Bucovinei, Visarion Puiu. Se uită adesea că, pentru greu încercatul vlădică, ultimele zile ale lui februarie înseamnă și nedreapta stigmatizare a vieții sale prin condamnarea la moarte din 21 februarie 1946.

Născut la Pașcani, pe 27 februarie 1879, Visarion Puiu, pe numele de botez Victor, a fost primul din cei trei copii ai lui Ioan și Elena Puiu. Tatăl său era fiul preotului Ioan Puiu din Girov-Neamț, iar mama sa era din Roman, fiica negustorului Neculai Miron. Tatăl său era conductor de tren.

Primele trei clase primare le-a făcut la Pașcani (1886-1889), la școala mixtă a căilor ferate. Clasa a IV-a și Seminarul Teologic inferior, le va urma la Roman unde se mutase cu serviciul tatăl său.

În toamna anului 1891, cu sprijinul arhiepiscopului Ioanichie Flor Băcăuanul se va înscrie în clasa I-a la Seminarul Sf. Gheorghe din Roman. Printre profesori, l-a avut la limba română pe Calistrat Hogaș, despre care mitropolitul își va nota în însemnările sale „sever și exigent dar drept. Lui îi datorez primele compuneri stilistice bunișoare și primele îndemnări de a citi literatură română și străină”.

După trei ani petrecuți la Roman, unde a participat și la înmormântarea episcopului Melchisedec (mai 1892), se va înscrie la cursul superior al Seminarului Veniamin Costachi din Iași, unde își va dezvolta gustul pentru literatură luând cărți cu împrumut de la librarul Șaraga, sau de la anticarul Kupperman. Aici, va colabora la câteva foi locale.

Iar cu ajutorul bănesc al unui coleg-ierodiaconul Varlaam Arghirescu de la Mănăstirea Neamț “care-și împărțea

agoniseala elevilor sărmani”, participă la concertele și spectacolele de la Teatrul Național din Iași.

După absolvirea Seminarului în 1899, se va înscrie la Facultatea de Teologie din București, unde va întâlni marile personalități ale vremii, asistând la conferințele lui Titu Maiorescu, Rădulescu Motru, Coco Dumitrescu - Iași ș.a. Din anul 1902, la propunerea lui Petre Gârboviceanu, directorul Casei Bisericii (fiind pe atunci student în anul II) , va lucra ca funcționar la această instituție care se va numi ulterior Ministerul Cultelor.

În anul 1905, va reveni la Roman, unde, pe 22 decembrie, se va călugări. A fost tuns în monahism la Catedrala Episcopală de către episcopul Gherasim Safirin, care peste câteva zile îl va hirotoni diacon pe seama Catedralei. Despre anii petrecuți aici la Roman, își va aminti mai târziu mitropolitul Visarion, “aceștia au fost cei mai frumoși ani ai călugăriei mele”.

În ianuarie 1907, a plecat să-și desăvârșească studiile teologice la cea mai înaltă școală a vremii, Academia duhovnicească de la Kiev, ca bursier. La întoarcerea în țară, în iulie 1908, a fost trimis la Galați. Acolo, după o scurtă perioadă de slujire ca diacon la Catedrala Episcopală a Dunării de Jos, de numai două luni, a fost hirotonit ieromonah, pe la propunerea episcopului Pimen Georgescu. La 6 decembrie 1908, a fost hirotesit protosinghel, iar la 1 ianuarie, anul următor arhimandrit, primind și responsabilitatea de vicar al acestei Episcopii și funcția de director al Seminarului Sfântul Andrei din Galați (1909-1918).

Părintele Visarion Puiu nota în jurnalul său: “În timpul războiului (1916-1918) pe care l-am îndurat sub bombardamente de artilerie vrăjmașă, am prefăcut școala în spital pentru militarii răniți, în a cărui administrare lucram împreună cu mama”. Experiența și realizările obținute la Seminarul din Galați au făcut

ca după Unirea Basarabiei cu România, să fie numit director al Seminarului teologic din Chișinău.

După ce a refăcut localul școlii, afectat de staționarea trupelor rusești, a organizat programa școlară, fiind numit și inspector al mănăstirilor din Basarabia. Concomitent a condus Societatea Istorico-Arheologică din Chișinău, precum și Societatea Culturală a Clerului și cea de binefacere a orașului, unde se împărțea hrană zilnic, la patru până la cinci sute de sărmani.

La 17 martie 1921, Visarion Puiu a fost ales Episcop al Argeșului, fiind hirotonit arhieru în ziua de *Bunavestire*, la Catedrala Patriarhală din București, de către Mitropolitul Primat Miron Cristea.

A străbătut timp de doi ani toate parohiile din cele două județe ale eparhiei sale (Argeș și Olt), „cercetând satele cu prea multe biserici sărace și slab îngrijite, cu zugrăveli cumplite și preoți necăjiți”, așa cum personal nota.

Cu mari eforturi, având și sprijinul lui Nicolae Iorga, care îl considera unul dintre cei mai culți clerici ortodocși români din perioada interbelică, Visarion Puiu Episcopul a reușit să redobândească vechea reședință episcopală din Curtea de Argeș.

Ca Episcop al Argeșului, s-a interesat de misiunea preoților, de disciplina clerului de mir și monahal; a sprijinit financiar și spiritual orfelinele din Pitești și Curtea de Argeș; a purtat o atentă grijă Seminarului din Curtea de Argeș, din timpul păstoriei sale – anul școlar 1922/1923 – a primit numele de „Neagoe Basarab”. Aceeași grijă a manifestat față de Școala de Cântăreți Bisericești din Pitești, față de Asociațiile preotești din Eparhie și față de revistele lor. A restaurat bisericile păraginite, dintre care amintim Biserica de lemn Sfântul Nicolae din Lipia, care a fost salvată de la pieire prin reparațiile începute în anul 1923, fiind redată cultului la 26 octombrie 1940, când a fost pusă și pisania săpată în marmură: „În memoria Elenei Budișteanu, a mamei ei, Elena, a fraților ei, Costică și colonel Ion Budișteanu,

a fiului ei, Ion Bilciurescu, s-a reclădit acest sfânt locaș de colonelul Traian Pascal, cu hramul Sf. Nicolae și Paraschiva, anul 1923, Lipia”.

De la Argeș a plecat în scaunul episcopal al Hotinului (13 martie 1923), unde a păstorit până în anul 1935, iar la data de 17 octombrie 1935, a fost ales Arhiepiscop al Cernăuților și Mitropolit al Bucovinei. După începutul celui de-al doilea Război Mondial, a fost numit Mitropolit pentru regiunile din Transnistria. Sfârșitul războiului l-a găsit în Croația, fiind prezent la hirotonia unui episcop pentru croați.

În anul 1948, românii ortodocși s-au organizat bisericește în Episcopia Ortodoxă Română din Europa Apuseană, cu reședința în Paris, dependentă de Sinodul Ortodox Rus de la New York, având ca întâistătător pe vrednicul de pomenire Mitropolit Visarion Puiu.

În ziua de 10 august 1964 s-a stins din viață, în vârstă de 86 de ani, în localitatea Viels-Maisons din Franța. În odăița lui nu s-au găsit nici măcar banii necesari pentru îngropare, dar locuitorii de acolo, vecinii, au acoperit trebuințele. L-au prohodit doi preoți ruși ortodocși, fiind înmormântat în cimitirul catolic al satului. Ulterior, în 1992, a fost reînhumat în cimitirul Montparnasse din Paris, alături de alți patru slujitori români. Pe lespedea de marmură, posteritatea a săpat un vers dintr-un psalm „La râul Vavilonului, acolo am șezut și am plâns”, arătând parcă neliniștea și tristețea lui departe de pământul natal.

Acesta a fost Mitropolitul Visarion Puiu, un curajos luptător pe care l-a dat rezistența anticomunistă, o personalitate copleșitoare din toate punctele de vedere. De la el putem învăța că omul, deși este atât de efemer, totuși el, se poate înveșnici prin faptele sale...

Aceste însemnate realizări în calitate de mitropolit al Bucovinei, alături de întreaga activitate a vlădicăi Visarion în sânul Bisericii străbune, ne îndeamnă să-i păstrăm vie amintirea,

Preot dr. DUMITRESCU Horia

să privim cu prețuire la modul cum și-a petrecut viața, să-i urmăm credința și dragostea jertfelnică pentru Hristos Dumnezeu și Biserica Sa.

f. Calinic Argeșeanu

Visarion Puiu, scurtă biografie

Personalitate proeminentă a vieții religioase și culturale românești, apreciată pentru activitatea prodigioasă desfășurată de-a lungul carierei sale de către capete încoronate și de către oameni de stat, de ierarhi ai bisericii române și ai bisericilor surori, de gazetari și credincioși, mitropolitul Visarion Puiu și-a legat pentru totdeauna numele de unele provincii realipite la patria mună în anul 1918, și în special de: Basarabia, Bucovina și Maramureș.

Din vara anului 1918, când îl găsim la Chișinău, își începe activitatea în provinciile alipite, întreruptă numai doi ani, când a fost episcop al Argeșului.

Victor Puiu s-a născut, la 27 februarie 1879, în Pașcani județul Suceava, ca fiu al învățătorului Ioan Puiu, fiu de preot din Girov - Neamț și al Elenei, fiică de răzeși din Vlădiceni-Roman¹. Tatăl a fost învățător în Bozieni și Borjoveni - Roman, iar apoi, funcționar la Căile Ferate Secția Pașcani².

Învață scris-cititul de la părinți și urmează cursurile școlii primare a *Societății Particulare de Căi Ferate Lemberg-Cernăuți-Iași*. În anul 1887-1888, trece la Școala Primară de Stat nr. 23 din Roman și termină clasele primare, în anul 1889³.

Se înscrie, în 1891, în clasa I a Seminarului Eparhial Roman⁴, îndeplinind funcția de „anagnos” (purtător de cârjă) al

¹ Pr. Dr. Cristinel Ștefan Tanasă, *Visarion Puiu, bibliografia unui mitropolit*, colecția Episteme, Editura Doxologia, Iași, 2017, p. 14.

² *Biblioteca Academiei Române, mss. A2652 a*, Mihail Popescu, *Mitropolitul Visarion Puiu. Viața și activitatea*, mss. dactilografiat, Buc, 1939, p. 1.

³ *Ibidem*, p. 3-4.

⁴ Mitropolit Visarion Puiu, *Însemnări din viața mea*, Editura Doxologia, Iași, 2014, p. 29.

episcopului Melchisedec. Urmează, începând cu anul 1894, cursul superior, la Iași, la Seminarul „Veniamin Costache”⁵.

În anul 1899, cu binecuvântarea mamei și cu ajutorul financiar al mitropolitului Iosif Naniescu, cu sprijinul părintelui Varlaam Arghilescu⁶, pornește spre București unde obținuse, prin concurs, o bursă la Internatul Facultății de Teologie din București, unde-și ia licența în anul 1905, având calificativul „magna cum laude”, cu subiectul: *Creștinism și naționalitate*, teză publicată în același an cu sprijinul financiar al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice⁷. În timpul studenției, începând cu data de 1 aprilie 1904, a avut un loc de muncă la *Casa Bisericii*, îngrijind de registre⁸.

La 22 decembrie 1905, este tuns în monahism, primind numele de Visarion, iar trei zile mai târziu fiind hirotonit ierodiacon pe seama Bisericii Catedrale a Episcopiei Roman⁹. Se pregătea să meargă la Capela Română din Paris, dar a fost trimis, în 1907, la Academia Teologică din Kiev¹⁰, cu o bursă încredințată de arhidiaconul Valerian Râmniceanu, pentru studii de specializare.

La revenirea în țară, în 1908, este hirotonit diacon al Bisericii Catedrale din Galați cu hramul Sfântul Nicolae, iar la 5 octombrie 1908, este numit preot la aceeași catedrală, în locul lui Pimen Georgescu, care devenise episcop. În data de 7 octombrie a aceluiași an este ridicat la treapta de protosinghel¹¹.

În acest timp, aprecia Mihail Popescu, s-a făcut remarcat prin „viața, felul de trai, evlavia și, mai ales, prin cultura religioasă superioară”, ceea ce a atras „atenția și dragostea

⁵ Pr. Dr. Cristinel Ștefan Tanasă, *op. cit.*, p. 17.

⁶ Mitropolit Visarion Puiu, *op. cit.*, p. 43

⁷ Pr. Dr. Cristinel Ștefan Tanasă, *op. cit.*, p. 17

⁸ *Biblioteca Academiei Române, mss. A2652 a, Mihail Popescu, op. cit.*, p. 4-5.

⁹ Pr. Dr. Cristinel Ștefan Tanasă, *op. cit.*, p. 19

¹⁰ Mitropolit Visarion Puiu, *op. cit.*, p. 57

¹¹ Pr. Dr. Cristinel Ștefan Tanasă, *op. cit.*, p. 25

superiorilor săi”, episcopul și, apoi, mitropolitul Pimen Georgescu și episcopul Nifon¹².

Episcopul Nifon îl numește, la 1 aprilie 1909, director al Seminarului *Sfântul Andrei* din Galați¹³, pedând din această funcție pentru îmbunătățirea întregului sistem educațional al școlilor teologice, prin încadrarea pe posturile de profesor a unor oameni pregătiți în domeniu, cu cercetări pe disciplinele predate. Activitatea sa meritorie în această instituție de învățământ este răsplătită, în anul 1912, de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, prin conferirea decorației de clasa I *Răsplata muncii pentru biserică* prin Înaltul Decret Regal nr. 2697, din 7 mai.¹⁴

Visarion Puiu este trimis la Chișinău, în anul 1910, din partea *Fondului episcopul Melchisedec*, pentru a controla și aranja situația acestui fond, ce se găsea la Banca Imperială de acolo¹⁵.

La izbucnirea războiului, Episcopul Nifon i-a dat o nouă însărcinare, își justifică numirea pentru că avea „neapărată nevoie... de arhimandritul de acum cu cultură superioară, cu pricepere în administrația bisericească și cu destoinicie în treburile bisericești”¹⁶. În același timp, a condus și spitalul înființat în localul seminarului său.

În august 1918, a fost numit director al Seminarului Duhovnicesc din Chișinău în locul lui Nicolae Munteanu, care a fost ales arhiepiscop al Chersonului și Hotinului. Aici, începe să desfășoare o muncă laborioasă în toate domeniile vieții bisericești, culturale și științifice. Încă din anul 1919, publică *Mănăstirile din Basarabia*, prima lucrare de acest gen în limba română.

¹² *Biblioteca Academiei Române, mss. A2652 a, Mihail Popescu, op. cit., p. 9.*

¹³ Pr. Dr. Cristinel Ștefan Tanasă, *op. cit.*, p. 26.

¹⁴ *Ibidem*, p. 27.

¹⁵ *Biblioteca Academiei Române, mss. A2652 a, Mihail Popescu, op. cit., p. 12.*

¹⁶ *Ibidem*, p. 13-14.

Mitropolitul Visarion Puiu, în lumina arhivelor și a articolelor de presă

Arhimandritul Nicodim I-a numit exarh¹⁷ (inspector) al mănăstirilor, vicarul Eparhiei, episcopul Dionisie Erhan de la mănăstirea Suruceni¹⁸, devenit apoi episcop al Cetății Albe cu reședința la Ismail (1932 – 1940), motivând că „vremurile de acum cer ca și monumentele din Basarabia să aibă o mai de aproape administrare superioară, care să le ajute a-și dezvolta, atât viața monahală, cât și menirea socială ce o au”¹⁹.

La Chișinău, în această vreme, devenise membru al *Consiliului Eparhial Superior*, membru al *Comisiei Monumentelor Istorice Filiala Chișinău*, membru în *Comisia Arhivelor Statului din Basarabia*, și conducea *Comitetul Ospătării Populare* al Catedralei²⁰.

¹⁷ Pr. Dr. Cristinel Ștefan Tanasă, *op. cit.*, p. 37.

¹⁸ Arhimandrit Visarion Puiu, *Mănăstirile din Basarabia*, Tipografia de editură națională „Luceafărul”, Chișinău, 1919, p. 86.

¹⁹ *Biblioteca Academiei Române, mss. A2652 a*, Mihail Popescu, *op. cit.*, p. 15-16.

²⁰ *Ibidem*, p. 16.